

Mål C-39/24**Begäran om förhandsavgörande****Datum för ingivande:**

15 januari 2024

Domstol som begär förhandsavgörande:

Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n.º 6 de Ceuta (Spanien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

2 januari 2024

Kärande:

Justa

Svarande:

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, SA

[UTELÄMNAS] [Den hänskjutande domstolen, förfarandet och parterna]
[UTELÄMNAS]

BESLUT

[UTELÄMNAS]

FAKTISKA OMSTÄNDIGHETER

- 1 Den hänskjutande domstolen har beslutat att vilandeförklara målet och att erbjuda parterna och Ministerio Fiscal en möjlighet att yttra sig över en eventuell begäran om förhandsavgörande från Europeiska unionens domstol.
- 2 Tidsfristen för parterna och för Ministerio Fiscal för att yttra sig över huruvida den hänskjutande domstolen ska begära ett förhandsavgörande har löpt ut och de inlagor har getts in som återfinns i akten i målet. Deras innehåll ska här anses återgivet.

RÄTTSLIG BEDÖMNING

3 [UTELÄMNAS]

4 [UTELÄMNAS].

5 [UTELÄMNAS]

[Ansökan om tillämpning av ett skyndsamt förfarande, vilken avslagits av den hänskjutande domstolen]

6 [UTELÄMNAS]

[Eventuell begäran om förhandsavgörande rörande rättegångskostnaderna i det nationella målet som den hänskjutande domstolen har funnit att det inte ska begäras]

7 [UTELÄMNAS]

8 [UTELÄMNAS]

[Artikel 267 FEUF och andra unionsbestämmelser om begäran om förhandsavgörande samt EU-domstolens rekommendationer till nationella domstolar om begäran om förhandsavgörande]

9 Följande EU-direktiv är tillämpliga:

– Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäligen villkor i konsumentavtal, artiklarna 3 och 5–7.

– Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden, artikel 7.

10 Följande nationella bestämmelser är tillämpliga:

– Orden de 5 de mayo de 1994 sobre transparencia de las condiciones financieras de los préstamos hipotecarios (Förordning av den 5 maj 1994 om tydliga finansiella villkor för hypotekslån), punkt 4 i bilaga II och artikel 5.

– Ley 5/2019 de 15 de marzo, que regula los contratos de crédito inmobiliario (Lag 5/2019 av den 15 mars 2019 om fastighetskreditavtal), artikel 14 som rör öppenhet.

– Real Decreto Legislativo 1/2007 de 16 de noviembre, Texto Refundido de la Ley General para la Defensa de Consumidores y Usuarios (Kungligt lagstiftningsdekret 1/2007 av den 16 november 2007 om omarbetning av den allmänna lagen om skydd för konsumenterna och användarna), artiklarna 8 b och d, 60, 80, 82 och 83.

- Ley 26/88 de 29 de julio sobre disciplina e intervención de entidades de crédito (Lag 26/88 av den 29 juli 1988 om bestämmelser för och kontroll av kreditinstitut).
 - Ley 7/98 de 13 de abril, de condiciones generales de la contratación (Lag 7/98 av den 13 april 1998 om allmänna avtalsvillkor), artiklarna 3, 8.1, 8.2, 5.5, 7 och 10.
 - Civillagen (Código Civil), artikel 1303 och övriga anknytande bestämmelser.
- 11 I förevarande mål ifrågasätts villkoret om uppläggningsavgift i det av notarius publicus bestyrkta avtalet om hypotekslån [UTELÁMNAS], i vilket käranden är låntagare och svaranden är långivare/borgenär, med avseende på det hypotekslån som parterna ingick avtal om den 3 november 2005. I punkt 4.1 fastställdes en uppläggningsavgift på 0,25 procent av kapitalbeloppet, vilken skulle betalas av låntagaren till banken i samband med det officiellt bestyrkta avtalet om hypotekslån, genom att dras från låntagarens konto.
- 12 I sin dom av den 16 juli 2020 i de förenade målen C-224/19 och C-259/19, uttalade sig EU-domstolen om uppläggningsavgiften, dock inte mot bakgrund av den särskilda lagstiftning som reglerar denna uppläggningsavgift. Vidare meddelade EU-domstolen en dom den 16 mars 2023 rörande prövningen av huruvida det villkoret var oskäligt. EU-domstolens dom av den 16 juli 2020 har medfört att merparten av de spanska provinsdomstolarna har funnit att villkoren om uppläggningsavgift vid hypotekslån ska ogiltigförklaras och att bankerna ska betala tillbaka de belopp som kunderna har erlagt jämte ränta. EU-domstolen fann att uppläggningsavgiften skulle ogiltigförklaras, eftersom bankerna bara får ta ut en sådan avgift om de kan styrka att de har tillhandahållit låntagaren en tjänst som motiverar den. I den domen slog EU-domstolen fast att uppläggningsavgiften inte utgör själva kärnan i avtalsförhållandet, att den omständigheten att den ingår i totalkostnaden för lånet inte beror på att den utgör en del av den årliga effektiva räntan, vilket innebär att det inte är en huvudsaklig prestation i avtalet, och att uppläggningsavgiften under alla förhållanden ska underkastas en förstärkt oskälighetsprövning. EU-domstolen slog avslutningsvis fast att ett villkor som innebär att konsumenten ska betala en uppläggningsavgift är ägnat att medföra en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter, i strid med kravet på god sed, om finansinstitutet inte visar att denna avgift motsvarar faktiskt levererade tjänster och för finansinstitutet uppkomna kostnader. Denna rättspraxis iaktogs i de domar som meddelades av *Audiencia Provincial de Zaragoza, avdelning 5, den 17 december 2020*, av *Audiencia Provincial de Lérida, avdelning 2, den 27 november 2020* och av *Audiencia Provincial de Madrid, avdelning 11, den 9 oktober 2020*. EU-domstolens dom av den 16 mars 2023 följer i kölvattnet av den tidigare domen av den 16 juli 2020. Domstolen fann där att uppläggningsavgiften inte automatiskt kan anses klara öppenhetsprövningen, utan att följande måste beaktas: i) Avtalsvillkorets lydelse, ii) de upplysningar som finansinstitutet har lämnat till låntagaren, inbegripet upplysningar som det är

skyldigt att lämna enligt den relevanta nationella lagstiftningen, iii) den reklam som finansinstitutet har gjort för den aktuella typen av lån, iv) ”med beaktande av den uppmärksamhetsnivå som kan förväntas av en normalt informerad och skäligen uppmärksam och medveten genomsnittskonsument”.

13 I sin dom 816/2023 av den 29 maj 2023, mål 919/2019, fann Tribunal Supremo (Högsta domstolen), avdelning 1, att den omständigheten att det inte har styrkts för vilka tjänster uppläggningsavgiften utgör ersättning inte innebär att avgiften är ogiltig, och Tribunal Supremo slog därför fast att det inte är ett centralt villkor för att den ska anses giltig enligt EU-domstolen. Det måste således göras en prövning av öppenhet och innehåll, men med en tydlig utgångspunkt: de tjänster som uppläggningsavgiften utgör ersättning för är en del av själva beviljandet av hypotekslånet och de räknas upp eller identifieras i den sektorspecifika lagstiftningen.

14 I sin dom 816/2023 av den 29 maj 2023 redogör Tribunal Supremo för EU-domstolens dom och framhåller följande:

1.- Det kan uteslutas att uppläggningsavgiften utgör en del av avtalets huvudföremål, eftersom EU-domstolen gör en restriktiv tolkning av vad som anses utgöra en central del av låneavtalet, ur låntagarens synvinkel, och menar att det bara är räntan som utgör det.

Tribunal Supremo anser därför att nationell rättspraxis ska ändras på så sätt att uppläggningsavgiften kan bli föremål för en innehållsprövning (oskälighet), eftersom den inte utgör en central del av avtalet, i den mening som avses i artikel 4.2 i direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal.

2.- Uppläggningskostnaden utgör ersättning för låneprövning, lånebeviljande och lånehandläggning. Därför är uppläggningsavgiften inte oskälig i sig.

3.- Förutom att villkoret om uppläggningsavgift ska vara tydligt och begripligt formulerat, måste det klara den materiella öppenhetsprövningen när det rör sig om ett konsumentavtal. För att avgöra om villkoret är lagligt måste den nationella domstolen pröva följande:

- Vilka ekonomiska följder som villkoret får för konsumenten, vilket innebär att denne ska kunna förstå vilken typ av tjänster som har tillhandahållits som motprestation för de kostnader som föreskrivs där.

- Att de olika kostnader som föreskrivs i avtalet eller de tjänster som dessa utgör ersättning för inte överlappar varandra.

- Att finansinstitutet har lämnat de upplysningar som är obligatoriska enligt den nationella lagstiftningen och om det har inkluderat dem i det föregående erbjudandet eller den föregående reklamen med avseende på det avtal som ingåtts. Samt huruvida det är möjligt att konsumenten genom dessa upplysningar eller

denna reklam har fått tillräcklig kännedom om det ekonomiska innehållet och uppläggningsavgiftens funktion i avtalet, det vill säga har fått kännedom om skälen till den ersättning som uppläggningsavgiften utgör, även om långgivaren inte är skyldig att i avtalet ange vilken typ av tjänster som tillhandahållits som motprestation till uppläggningsavgiften.

– Bedöma den särskilda uppmärksamhet som en genomsnittlig konsument ägnar åt ett villkor av det här slaget, eftersom det anges att ett betydande belopp ska erläggas i sin helhet från och med den tidpunkt då lånet beviljas.

4.- Vad beträffar prövningen av villkorets eventuella oskälighet har Tribunal Supremo påpekat att EU-domstolen har slagit fast följande:

– Vad beträffar begreppet kravet på god sed ska en prövning göras av huruvida långgivaren, som förutsätts ha handlat lojalt och rättvist mot konsumenten, rimligen kunde utgå från att konsumenten skulle godta det aktuella avtalsvillkoret efter en individuell avtalsförhandling.

– Vad beträffar den betydande obalansen, att det inte kan hävdas att ett villkor som föreskriver en uppläggningsavgift vid ett hypotekslån inte under några förhållanden iakttar jämvikten mellan parternas rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet, utan att det måste göras en bedömning av om kostnaden är oproportionerlig i förhållande till lånebeloppet eller att de tjänster som denna avgift utgör ersättning för inte redan ingår i andra belopp som konsumenten krävs på (punkterna 51, 58 och 59).

15 Vad beträffar den nationella lagstiftning som är tillämplig på de upplysningar som långgivaren ska lämna till konsumenten vid ett avtal om hypotekslån, närmare bestämt avseende uppläggningsavgiften, konstaterade Tribunal Supremo följande i sin *dom av den 29 maj 2023*:

1.- I bestämmelserna om insyn i banker i spansk rätt behandlas uppläggningsavgifter på ett speciellt sätt som skiljer sig från övriga bankavgifter.

I punkt 4 i bilaga II till Orden de 5 de mayo de 1994, sobre transparencia de las condiciones financieras de los préstamos hipotecarios (förordning av den 5 maj 1994 om tydliga finansiella villkor för hypotekslån) föreskrevs följande:

”4. Avgifter.

1. Uppläggningsavgift. — Alla kostnader som i samband med uppläggning av ett hypotekslån uppstår vid låneprövning, lånebeviljande och lånehandläggning (eller andra liknande kostnader som normalt uppstår i samband med långgivarens beviljande av lån) ska samlas i en enda avgift, kallad uppläggningsavgift, som tas ut som ett engångsbelopp. Uppläggningsavgiftens storlek samt dess utformning och förfallodag ska anges i detta avtalsvillkor. ...

2. Andra avgifter och kostnader som uppstår efter uppläggningsavgiften av lånet. - Utöver 'uppläggningsavgiften' får endast följande avgifter tas ut av låntagaren enligt låneavtalet: ...

c) Avgifter som på föreskrivet sätt har meddelats Spaniens centralbank i enlighet med bestämmelserna i förordningen av den 12 december 1989 och dess tillämpningsföreskrifter, och som långivaren tar ut för att tillhandahålla en särskild tjänst som normalt inte ingår i lånehandläggningen.”

2.- Denna skillnad i behandling mellan uppläggningsavgifter och andra bankavgifter behövs i den ursprungliga lydelsen av *Ley 2/2009, de 31 de marzo, por la que se regula la contratación con los consumidores de préstamos o créditos hipotecarios y de servicios de intermediación para la celebración de contratos de préstamo o crédito* lag 2/2009 av den 31 mars 2009 om reglering av konsumentavtal om lån eller hypotekslån samt reglering av avtal om förmedlingstjänster för ingående av låne- eller kreditavtal (. I artikel 5 i den lagen föreskrevs följande om skyldigheter avseende insyn gällande taxor för avgifter och kostnader:

”1. Företagen bestämmer själva de förmedlingsavgifter, villkor och kostnader som kan övervältras på konsumenterna, utan någon annan inskränkning än de som anges angående oskäliga avtalsvillkor i denna lag, i lag av den 23 juli 1908 och i kungligt lagstiftningsdekret 1/2007 av den 16 november 2007 om oskäliga avtalsvillkor.

Förmedlings- eller kompensationsavgifter samt ersättningsgilla kostnader – inklusive rådgivningsverksamhet – ska anges om och i förekommande fall när de ska tas ut. Förmedlings- eller kompensationsavgifter samt sådana kostnader som övervältras på kunden ska motsvara faktiskt levererade tjänster eller faktiskt uppkomna kostnader. Någon förmedlingsavgift eller annan avgift får inte tas ut för sådana tjänster som inte uttryckligen beställts eller godkänts av kunden.

2. Följande är undantaget från ovanstående stycke:

a) Hypotekslån ska omfattas av bestämmelserna om ersättning för förtidsbetalning i den särskilda lagstiftning som reglerar hypoteksmarknaden, om det inte rör sig om hypotekslån som har beviljats före den 9 december 2007 och avtalet föreskriver det system för avgift för förtidsbetalning som finns i lag 2/1994 av den 30 mars 1994 om övertagande och ändring av hypotekslån, varvid den lagen ska vara tillämplig.

b) Vid hypotekslån för bostäder ska uppläggningsavgiften, som tas ut som ett engångsbelopp, omfatta alla kostnader för prövning, beviljande och handläggning av hypotekslånet eller andra liknande kostnader som normalt uppstår i samband med företagets beviljande av lån. Vid lån i utländsk valuta ska uppläggningsavgiften även omfatta valutaväxlingsavgift i samband med den första utbetalningen av lånet.

Övriga avgifter och kostnader som kan övervältras på konsumenten och som företaget tar ut på dessa lån, ska avse tillhandahållandet av en annan särskild tjänst än det normala beviljandet och förvaltningen av lånet.

3.- Detta regelverk finns för närvarande i *Ley 5/2019, de 15 de marzo, reguladora de los contratos de crédito inmobiliario* (lag 5/2019 av den 15 mars 2019 om fastighetskreditavtal), i vilken artikel 14, som rör regler om öppenhet vid marknadsföring av fastighetslån, har följande lydelse:

”3. Kostnader får bara övervältras och avgifter bara tas ut för tjänster som har samband med de lån som uttryckligen har sökts eller godkänts av en låntagare eller potentiell låntagare, och under förutsättning att de avser faktiskt levererade tjänster och uppkomna kostnader som kan styrkas.

4. Om avtal ingås om en uppläggningsavgift ska den tas ut som ett engångsbelopp och omfatta alla kostnader för låneprövning, lånebeviljande och lånehandläggning eller andra liknande kostnader som normalt uppstår i samband med långivarens beviljande av lån. Vid lån i utländsk valuta ska uppläggningsavgiften även omfatta valutaväxlingsavgift i samband med den första utbetalningen av lånet.

Förutom att skillnaden i behandling mellan uppläggningsavgifter och övriga avgifter för hypotekslån kvarstår i det nya regelverket, bör det påpekas att uppläggningsavgiften avser kostnader som är ’ouplösligt förbundna’ med den verksamhet som beviljandet av lånet ger upphov till, vilket innebär att den inte innehåller någon annan typ av kostnader som inte är ouplösligt förbundna med detta beviljande.”

Tribunal Supremo klargjorde tydligt i sin dom av den 29 maj 2023 att det inte finns någon enhetlig lösning på frågan om huruvida ett villkor som föreskriver en uppläggningsavgift är giltigt, eftersom det är beroende av en individuell prövning i varje enskilt fall, på grundval av den bevisning som åberopats.

16 *Tribunal Supremo* slog i den ovannämnda domen 816/23 fast att uppläggningsavgiften var giltig på grundval av följande resonemang:

Finansinstitutet uppfyllde helt villkoren i förordningen av den 5 maj 1994 (som var tillämplig av tidsmässiga skäl). Närmare bestämt framgår följande: (i) Avgiften omfattar alla kostnader för prövning, beviljande och handläggning av hypotekslånet, som är ouplösligt förbundna med den verksamhet som beviljandet av lånet ger upphov till. (ii) Den kallas ”uppläggningsavgift” och inte något annat som kan leda till förvirring. (iii) Avgiften tas ut som ett engångsbelopp, i början. (iv) Dess storlek samt dess utformning och förfallodag ska anges i detta avtalsvillkor. Det belopp som togs ut är inte oproportionerligt, eftersom avgiften utgjordes av 0,65 procent av kapitalbeloppet och den genomsnittliga kostnaden kan variera mellan 0,25 procent och 1,5 procent.

- 17 Det ankommer därför på domstolarna att i enlighet med de riktlinjer som tillhandahållits av *Tribunal Supremo i den ovannämnda dom 816/23*, pröva om vart och ett av de aktuella villkoren uppfyller kraven på öppenhet och innehåll, eftersom uppläggningsavgiften inte utgör en del av ersättningen för avtalet.

BESLUT

DOMSTOLEN MEDDELAR FÖLJANDE BESLUT:

- 18 Målet vilandeförklaras.
- 19 Följande frågor hänskjuts till Europeiska unionens domstol för förhandsavgörande:
- 20 1. Utgör unionsrätten hinder för Tribunal Supremos tolkning rörande uppläggningsavgiften, enligt vilken enbart den omständigheten att avgiftsbeloppet anges i hypotekslåneavtalet och att detta belopp inte överstiger den fastställda gränsen är tillräckligt för att villkoret inte ska anses vara oskäligt på grund av bristande öppenhet, mot bakgrund av *artikel 4.2 i direktiv 93/13/EEG*, även om varken dess innehåll eller tid anges i det villkoret?
- 21 2. Om konsumenten upplyses om villkoret i förväg och om det inte anses ingå i banklåneverksamheten, såsom anges i *Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/17/EU*, och inte anses utgöra en del av räntan, borde då inte fakturor utfärdas och dessa tjänster specificeras i korthet innan de övervältras på konsumenten, och strider inte dessa brister mot unionsrätten genom att de påverkar öppenheten i den materiella betydelsen av villkoret i fråga?

[UTELÄMNAS] [Avslutande processuella formuleringar]